

СТРАТЕГИЈА

ОДРЖИВИХ СТАМБЕНИХ РЕШЕЊА

ЗА СТАНОВНИКЕ НОВОГ НАСЕЉА У БОГОЈЕВУ

ОПШТИНА ОЈАЦИ

за период од 2016 до 2020.

САДРЖАЈ

Попис коришћених скраћеница	4
1. Резиме	5
2. УВОД	6
3. Правни оквир	7
3.1 Релеваност и хармонизација са међународним правним оквиром	7
3.2 Релевантност и хармонизација са националним политикама	10
3.3 Релевантност и хармонизација са локалним политикама	15
4. Циљ Стратегије	16
5. Методологија израде Стратегије и Локалног Акционог Плана.....	16
5.1 Основни принципи	16
5.2 ЕУ Основни заједнички принципи инклузије Рома	16
6. Припрема Стратегије.....	18
6.1 Процена стања у подстандардним насељима	18
7. Детаљна студија о разлозима и оправданости расељавања	20
8. Постојећи стамбени модели одрживих, адекватних и приступачних стамбених решења – опције и предлог решења.....	21
8.1 Група стамбених модела “социјално становање”	21
8.2 Група стамбених модела „додела куће“	24
9. Социо-економска анализа истраживања домаћинства	26
9.1 Методологија истраживања	26
9.2 Ограничења истраживања	27
9.3 Циљна група – корисничке породице које испуњавају услове за остваривање права на одржива и одговарајућа стамбена решења	27
9.4 Резултати истраживања	28
9.5 Порекло породица – територијално, национално, верско и језичко	29
9.6 Поседовање личних докумената.....	30
9.7 Економска ситуација породица	30
9.8 Здравствена ситуација породица	32
9.9 Социјални и радни капитал породица – посебна знања и вештине.....	32
9.10 Култура и стил живота заједнице	32
10 МЕТОДОЛОГИЈА РАСЕЉАВАЊА.....	34
10.1 Насељено место и локације пресељења	34
10.2 Техничка припрема изградње	38
10.3 Обезбеђивање финансијских средстава	38

10.4 Изградња и опремање.....	39
10.5 Процес избора породица	39
11 Интерсекторско координирање пресељења и социјалне инклузије	39
12 Процена ризика	40
13 Праћење спровођења Стратегије	42
14 Медија план – план комуникације	42
Анекси:.....	43
Анекс 1 Календар активности припремног периода	43

Попис коришћених скраћеница

ЕУ	Европска унија
ЕХО	Екуменска хуманитарна организација
ИПА	Инструмент за претприступну асистенцију
ЈЛС	Јединица локалне самоуправе
ЛАП	Локални акциони план
МОП	Материјално обезбеђење породице
НСЗ	Национална служба запошљавања
ОЕБС	Организација за европску безбедност и сарадњу
ОШ	Основна школа
ПГР	План генералне регулације
ПДР	План детаљне регулације
ПУ	Предшколска установа
ССС	Стратегија за смањење сиромаштва Републике Србије
ЦСР	Центар за социјални рад

1. Резиме

Општина Оџаци је покренула иницијативу обезбеђивања трајних стамбених решења за становнике Новог насеља Богојево, чији је ова Стратегија интегрални део.

Основ за израду ове Стратегије су ратификовани међународни законодавни оквир и УН Конвенције, домаће законодавство и национални стратешки оквир у области социјалног укључивања Рома и Ромкиња, смањења сиромаштва, социјалног становања, заштите од дискриминације, као и у области одрживог развоја. Локална самоуправа је обезбедила шири оквир за реализацију ове иницијативе тиме што је усвојила Локални акциони план за унапређење положаја Рома у области образовања, становања, здравља и запошљавања, као и Генералне и Детаљне урбанистичке планове којима се регулишу могућности имплементације трајних стамбених решења. Општина је такође обезбедила отварање Канцеларије за ромска питања, као и осталих законски омогућених структура подршке социјалном укључивању Рома.

Припреме за доношење ове Стратегије започете су анализом покрајинског Омбудсмана 2011. године, где је Ново насеље изричито истакнуто као насеље високог ризика по здравље. Детаљнија процена стања у насељу, као и предлози одрживих стамбених модела, дати су 2014. године у оквиру пројекта „Европска подршка за инклузију Рома“ којим је Ново насеље оцењено као неусловно за становање и живот, а као једина опција обезбеђивања трајних стамбених решења препоручено РАСЕЉАВАЊЕ.

Циљ ове Стратегије је да обезбеди свеобухватан приступ планирању и имплементацији мера и активности за обезбеђивање адекватних, приступачних и трајних стамбених решења породицама које живе у неадекватним условима у подстандардном Новом насељу у Богојеву, у складу са међународним принципима људских права.

Ново насеље у Богојеву је сегрегисано подстандардно насеље без одговарајуће инфраструктуре које се налази на пољопривредном земљишту, често изложеном плављењу Дунавског канала, које карактерише висок степен нарушености природних, амбијенталних, функционалних и урбаних одлика примерених стамбеној зони. У 34 домаћинстава живи 107 чланова, од којих је 34 деце до 15 година. Образовна структура је крајње неповољна са 66% неписмених одраслих становника и само 4% са завршеном средњом школом (искључиво мушкараци). Сви становници су незапослени и корисници су социјалне помоћи. Све породице се изјашњавају за РАСЕЉАВАЊЕ са постојеће локације на друге локације у стамбеним зонама у различитим насељеним местима у општини Оџаци.

Стратегија спецификује процедурални оквир методологије расељавања са процедурама избора локација, техничке припреме изградње, до процеса избора корисника, интерсекторске координације и социјалне инклузије, СВОТ анализе и анализе ризика.

У анексу је приказан временски план активности на припреми и имплементацији Стратегије, са активностима прикупљања средстава за имплементацију Стратегије.

2. УВОД

Општина Оџаци се налази у западном делу Бачке, на левој обали Дунава, где се уједно и граничи са Републиком Хрватском. Општина се састоји од девет катастарских општина, које су истовремено и насељена места: Оџаци, Бачки Грачац, Бачки Брестовац, Српски Милетић, Богојево, Кравуково, Дероње, Ратково и Лалић. По величини територије, општина спада међу мање општине на подручју Војводине.

По званичној класификацији економског развоја, општина спада у сиромашне општине трећег степена развијености.

Према резултатима пописа из 2011. године, у општини живи 30.196 становника. Проценат сеоског становништва је 72%. Већинско становништво чине Срби 82,84%, а од националних мањина преовлађују Мађари 4,42%, Роми 3,43% и Словаци 2,82%.

Ромско становништво живи у свим насељеним местима са различитим уделом: од 1% у Каравукову и Бачком Брестовцу, до 14% у Деронамама и 34% у Богојеву. По попису 2011. године, регистровано је 1.035 Рома на територији општине, док је у посебан бирачки списак 2016. године уписано 1.034 пунолетних Рома и Ромкиња¹. Роми су у насељеним местима општине стамбено лоцирани десегрегирано, изузев у два насељена места, где су и процентуално највише заступљени – у Деронамама и Богојеву. 25% Рома (90 особа) из насељеног места Дероње је настањено у подстандардном насељу *Черга*, а 18% Рома из насељеног места Богојево (104 особе) настањено у подстандардном насељу *Ново насеље*.

Локална самоуправа је активно ангажована на унапређивању положаја Рома, кроз све расположиве успостављене механизме – канцеларију за инклузију Рома у оквиру ЈЛС, једну здравствену медијаторку и три ангажована педагошка асистента (у предшколској установи и две ОШ). У оквиру ИПА 12 пројекта, спроведеног од стране ОЕБС мисије у Србији, ЈЛС је формирала Мобилни тим за инклузију Рома који чине општински ромски координатор, здравствена медијаторка, педагошки асистенти и представници Националне службе запошљавања (НСЗ) и Центра за социјални рад (ЦСР). У оквиру истог пројекта, мапирана су два подстандардна насеља - *Ново насеље* у Богојеву и *Черга* у Деронамама.

Локална самоуправа је 2011. године усвојила прву Стратегију и Локални Акциони План (ЛАП) за унапређење положаја Рома у областима образовања, здравља и социјалне заштите. ЛАП је 2014. године допуњен и за област становања, где се, у поглављу унапређења становања под циљем 3 планирају мере „измештања насеља у Богојеву и решавање стамбених питања ромских породица у општини Оџаци“.

2016. године ЈЛС је покренула израду и усвајање нове Стратегије и ЛАП-а за инклузију Рома, у складу са приоритетима националне *Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији 2016-2025*, усвојене 3. марта 2016. Исте године ЈЛС је покренула и израду *Стратегије одрживих стамбених решења за становнике неформалног Новог насеља у Богојеву*. На основу спроведене тендерске процедуре јавне набавке, склопљен је уговор са Хаусинг Центром за израду ове Стратегије.

¹ У даљем тексту где год је употребљен термин „Ром“ под њим се подразумева припадник ромске националне мањине оба пола

Септембра 2016. ЈЛС је у партнерству са Хаусинг Центром поднела концепт ноту Делегацији Европске уније у Републици Србији за финансирање трајних стамбених решења за породице из *Новог насеља* и унапређење инфраструктуре у подстандардном насељу *Черга* средствима из фондова ИПА 2014.

Богојево је насељено место са 1.744 становника, које лежи на обали Дунава и директно се граничи са Републиком Хрватском. 445 пунолетних Рома из Богојева је 2016. године уписано у посебан бирачки списак, што по процени да у ромским породицама има око 30% малолетних, чини процењен број Рома у насељеном месту око 593. Од тог броја 107 особа је насељено у подстандардном насељу *Ново насеље*. Насеље је процењено као неодрживо од стране ОЕБС-овог тима: налази се на 6 км од центра насељеног места, без адекватног приступног пута, са пешачким прилазом, који прелази необезбеђен пружни прелаз међународне пруге са више колосека. Насеље је лоцирано непосредно уз канал, у депресији, и често је изложено плављењу. Насеље се простире на површини од 2 ха на пољопривредном земљишту, на локацији која је Просторним планом општине Оџаци одређена за интензивну пољопривредну производњу. Налази се ван обухвата Плана генералне регулације Богојева. Власништво над земљиштем је 100% државно, корисник општина. Насеље је настало 1965. године као привремено, када су ромске породице, насељене директно поред Дунава, биле изложене великој поплави. Сви објекти су нелегални. Данас у насељу живе 34 домаћинства са 107 чланова на површини 0,46 ха у објектима који не испуњавају минималне услове за функционално становање.²

3. Правни оквир

3.1 Релеваност и хармонизација са међународним правним оквиром

Систем Уједињених нација (УН) за заштиту људских права се састоји од неколико механизма. Пактови и Конвенције, који чине основни корпус међународног права, и Уговорна тела која прате спровођење ових докумената су један од механизма. Универзални периодични преглед Савета УН за људска права и рад специјалних процедура истог савета су преостала два механизма.³

Универзална декларација о људским правима (1948) обавезује државе да поштују, штите и испуњавају људска права. Члан 22. Универзалне декларације утврђује да: „Свако, као припадник друштва, има право на социјалну сигурност и право да остварује економска, социјална и културна права неопходна за своје достојанство и за слободан развој своје личности, уз помоћ државе и међународне сарадње, а у складу с организацијом и средствима сваке државе”. Члан 25. гарантује да: „Свако има право на животни стандард који обезбеђује здравље и благостање, његово и његове породице, укључујући храну, одећу, стамбени смештај, лекарску негу и потребне социјалне службе, као и право на осигурање у случају незапослености, болести, инвалидности, удовиштва, старости или других случајева губљења средстава за издржавање услед околности независних од његове воље”.

² Јовановић, С., *Студија Процена стања у подстандардним ромским насељима у 21 општини у Србији*, Београд, Мисија ОЕБСа у Србији, 2015

³ *Стратегија за социјано укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016 до 2025 године*

Република Србија је ратификовала Међународну конвенцију о економским, социјалним и културним правима, у којој се у члану 11 наводи право на адекватни живорни стандард, укључујући и становање, док се у члану 22 истиче право на недискриминативност. Члан 2.1 гарантује прогресивну реализацију свих права Повеље, уз максимално коришћење расположивих ресурса.

Остали обавезујући инструменти укључују Међународну конвенцију о елиминацији расне дискриминације, Конвенцију о правима детета, Конвенцију о елиминацији дискриминације жена и Конвенцију о правима особа са инвалидитетом. Конвенција о правима детета⁴ (1989) у члану 27 обавезује државе потписнице да у складу са националним условима и у оквиру расположивих средстава, предузимају одговарајуће мере да асистирају родитеље и друге одговорне за дете да остваре право на одговарајући животни стандард, и у случају потребе, обезбеде материјалну асистенцију и програме подршке, посебно у погледу исхране, одевања и становања.

Србија је ратификовала Европску конвенцију о заштити људских права и основних слобода 2004. године и ревидирану Европску социјалну повељу 2009.

Декларација о правима припадника националних или етничких, верских или језичких мањина (1992) у складу са чланом 27. Међународног пакта о грађанским и политичким правима проширује заштиту и остваривање права припадника националних мањина у смислу да индивидуално или у заједници са другима, приватно и јавно, чувају свој културни, национални, етнички, верски и језички идентитет. Декларацијом су утврђене обавезе које државе предузимају како би обезбедиле остваривање поменутих права без било какве дискриминације по личној основи.

Спровођење горе наведених инструмената УН о људским правима прате Комитети УН, који у конструктивном дијалогу са државама чланицама дају циљане препоруке везане за унапређење стања људских права у држави⁵. Сличне препоруке дају и други механизми УН, односно Савет УН за људска права кроз Универзални периодични преглед⁶, као и тзв. Специјалне процедуре Савета УН за људска права међу којима су Специјални извештељи и Радне групе.

Специјална извештељка УН за адекватно становање као компоненте права на адекватан животни стандард, и права на анти-дискриминацију, је током 2015. године посетила Србију у оквиру своје посматрачке мисије и поднела извештај УН Савету за људска права на 31. седници, одржаној 26 фебруара 2016. Неке од препорука упућених Влади Србије у домену законодавства и политика истичу: 100.а) спровођење, у сарадњи са локалним самоуправама, процену националних стамбених потреба; 100.б. VI) ставити већи нагласак на развој социјалног становања, и осигурати доступност социјалног становања онима са потребом; 100.г) спровођење свеобухватног прегледа општинских прописа, које могу имати утицаја на становање, да би се осигурала њихова усклађеност са међународним стандардима људских права на становање и регионалним стандардима људских права на

⁴ „Службени лист СФРЈ – Међународни уговори”, број 15/90 и „Службени лист СРЈ – Међународни уговори”, бр. 4/96 и 2/97).

⁵ Преглед најновијих препорука се може наћи на веб адреси:

<http://www.ohchr.org/EN/countries/ENACARegion/Pages/RSIndex.aspx>

⁶ <http://www.ljudskaprava.gov.rs/index.php/yu/ljudska-prava/konvencije/63-upr-univerzalni-periodicni-pregled/89-upr-univerzalni-periodicni-pregled>

социјално становање. У области осетљивих група, Специјална известитељка такође препоручује Влади Србије: 101.а) елиминисање и адресирање стамбене дискриминације Рома, Ашкалија и Египћана, као и свих интерно расељених лица, укључујући наредбу тренутног престанка исељења неформалних насеља од стране локалних самоуправа и напуштање свих других мера које доводе до сегрегације и подстандардних услова становања; на пример, мобилне стамбене јединице би требало бити замењене стамбеним опцијама у сагласности са међународним стандардима људских права.

Савет Европе је 1951. године усвојио Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода, којим су утемељени принципи савремене демократије у Европи – владавина права и јединствена заштита људских права и индивидуалних слобода. Дух овог документа је основа остваривања и заштите људских права која су неотуђива и призната свима без икаквог разликовања по личном својству. У приступу заснованом на људским правима, становање спада у једно од основних социјалних и економских права.

Република Србија је потврдила Ревидирану европску социјалну повељу 2009. године, која садржи нова социјална права, међу којима је и право на стан и заштиту од сиромаштва и искључености из друштва.

У Стразбуршкој декларацији о Ромима се истиче да су антидискриминаторно законодавство и социјално укључивање главне полуге унапређења статуса Рома и Ромкиња. „Усвајање и ефикасно спровођење антидискриминационог законодавства, укључујући области запошљавања, приступа правосудју, пружања роба и услуга, приступа стамбеним и кључним јавним услугама, као што су здравство и образовање” и „Усвајање и ефикасно спровођење кривичног законодавства против расно мотивисаних злочина” су основа активне политике према Ромима и Ромкињама. Социјално укључивање се, према стандардима овог документа обезбеђује кроз ефикасан и равноправан приступ: а) образовном систему; б) запошљавању и професионалној обуци; в) здравственом систему; г) услугама које се тичу становања и смештаја и друго.

Оквиром ЕУ за националне стратегије за интеграцију Рома и Ромкиња до 2020. године (Оквир) Европска комисија препоручује државама да приликом израде националних стратегија воде рачуна о: а) мапирању микрорегија или сегрегираних насеља где је ромска заједница најдепривиранија на основу постојећих социоекономских и географских показатеља; б) довољним буџетским издвајањима допуњеним финансирањем из иностраних извора; в) дефинисаној методологији праћења и евалуације утицаја мера усмерених ка интеграцији Рома и Ромкиња, као и дефинисаном механизму ревидирања стратегије; г) сарадњи и континуираном дијалогу са ромским цивилним друштвом, као и регионалним и локалним властима приликом израде, спровођења и праћења реализације националне стратегије и д) утврђивању тела овлашћеног да координира израду и спровођење стратегије. Приступ становању и основним услугама концентрисан је на уклањање разлике између удела Рома и Ромкиња који имају приступ становању и јавним услугама (вода, струја, гас) и осталог становништва и подразумева: а) промовисање приступа становању, укључујући социјално становање, без дискриминације; б) активности у вези са становањем кроз интегрисан приступ који укључује и мере за образовање, здравље, социјалну заштиту, запошљавање и безбедност, као и мере десегрегације.

Стратегија паметног, одрживог и инклузивног раста (Европа 2020) је документ који се не односи директно на политику Европске комисије према Ромима и Ромкињама, али који својим значајем опредељује политике и правна решења у вези са инклузијом Рома и Ромкиња у земљама чланицама и земљама које теже да то постану⁷.

3.2 Релевантност и хармонизација са националним политикама

3.2.1 Законодавни оквир

Устав Републике Србије (Службени гласник РС бр. 83/06) прописује основне вредности социјалне правде, грађанске демократије, људска и мањинска права (члан 1). Националним мањинама се јемчи пуна равноправност, равноправност жена и мушкараца, а забрањена је дискриминација и изазивање расне, националне и верске мржње. У Уставу право на адекватно становање није специфично дефинисано као једно од гарантованих основних људских права.

Према Закону о становању Републике Србије, (Службени гласник РС 50/92, 76/92, 84/92, 33/93, 53/93, 67/93, 46/94, 47/94, 48/94, 44/95, 16/97, 46/98, 26/01), на држави је да предузме мере за обезбеђивање повољних услова за градњу станова и решавање проблема смештаја социјално рањивих лица. Локалне самоуправе (градови и општине) и њихове службе надлежни су за решавање смештајних проблема рањивих лица које званично обитавају на њиховој територији. Закон о социјалном становању Републике Србије (Службени гласник РС 72/09) и Стратегија социјалног становања (усвојена у фебруару 2012. године) регулишу одредбе о социјалном становању за породице које себи не могу да обезбеде одговарајући смештај по тржишним условима из социјалних, економских или других разлога. Додела социјалног смештаја и процедуре и критеријуми дефинисани су на државном, општинском и градском нивоу, зависно од извора финансирања.

Закон о социјалној заштити и обезбеђивању социјалне сигурности грађана (Службени гласник РС 36/91, 79/91, 33/93, 53/93, 67/93, 46/94, 48/94, 52/96, 29/01, 84/04, 115/05, 24/11) свим грађанима гарантује право на различите врсте исплата социјалне заштите и услуге социјалне заштите. Уз то, Закон о социјалној заштити и обезбеђивању социјалне сигурности грађана Републике Србије (Службени гласник РС 36/09) садржи специјалне одредбе усмерене ка заштити најрањивијег становништва (укључујући Роме) и обавезује Националну службу запошљавања да спроводи активне мере везане за запошљавање и афирмативно деловање. Законом о социјалној заштити је утврђено да је социјална заштита „организована друштвена делатност од јавног интереса чији је циљ пружање помоћи и оснаживање за самосталан и продуктиван живот у друштву појединаца и породица, као и спречавање настајања и отклањање последица социјалне искључености” (члан 2), а да су њени циљеви поред осталог и достизање, односно одржавање минималне материјалне сигурности и независности појединца и породице у задовољавању животних потреба; обезбеђивање доступности услуга и остваривање права у социјалној заштити; стварање једнаких могућности за самосталан живот и

⁷ Извор: *Стратегија за социјано укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016 до 2025 године*

подстицање на социјалну укљученост (члан 3). Право на социјалну заштиту имају „сваки појединац и породица којима је неопходна друштвена помоћ и подршка ради савладавања социјалних и животних тешкоћа и стварања услова за задовољење основних животних потреба” (члан 4). Услуге социјалне заштите су активности пружања подршке и помоћи појединцу и породици ради побољшања, односно очувања квалитета живота, отклањања или ублажавања ризика неповољних животних околности, као и стварање могућности да самостално живе у друштву, а право на различите врсте материјалне подршке се остварује ради обезбеђења егзистенцијалног минимума и подршке социјалној укључености корисника (члан 5). Члан 7. Закона утврђује да установе и други облици организовања који обављају делатност, односно пружају услуге социјалне заштите сарађују са установама предшколског, основног, средњег и високог образовања, здравственим установама, полицијом, правосудним и другим државним органима, органима територијалне аутономије, односно органима јединица локалне самоуправе, удружењима и другим правним и физичким лицима.

Закон о социјалној заштити у оквиру различитих група услуга социјалне заштите предвиђа одређене врсте смештаја, попут становања уз подршку у склопу услуга подршке за самосталан живот. У оквиру групе услуга смештаја, обезбеђују се и домски смештај, смештај у прихваталиште и друге врсте смештаја. Законом је локалним самоуправама дата могућност да из својих буџета издвајају средства, између осталих, иновативне услуге, што неке од њих користе за пружање услуга „социјалног становања у заштићеним условима” и путем изградње станова решавају стамбено питање појединих корисника социјалних услуга.

Законом о финансијској подршци породици са децом обезбеђена је финансијска подршка породицама са децом која обухвата: побољшање услова за задовољавање основних потреба деце; посебан подстицај рађању деце и подршку материјално угроженим породицама са децом, породицама са децом са сметњама у развоју и деци без родитељског старања.

Законом о заштити права и слобода националних мањина је признат статус националне мањине и утврђено је да органи државне власти могу да пропишу и предузимају мере у „циљу обезбеђења пуне и ефективне равноправности између припадника националних мањина и припадника већинске нације”, а нарочито због „поправљања положаја лица која припадају ромској националној мањини” (члан 4).

Законом о забрани дискриминације је уређена општа забрана дискриминације, утврђени су облици и случајеви дискриминације, као и поступци заштите од дискриминације.

Законом о просторном плану Републике Србије 2010-2020. године ромска насеља издвојена су као најугроженија категорија насеља и назначени су модели за њихову социјалну и економску интеграцију и унапређивање услова живота становника.

Закон о планирању и изградњи регулише просторно и урбанистичко планирање, уређење и коришћење грађевинског земљишта и изградњу објеката.

Законом о социјалном становању Роми и Ромкиње су издвојени као посебно угрожена група чији припадници имају предности у поступку одобравања права на социјално становање као становање одговарајућег стандарда намењено домаћинствима која из

социјалних, економских и других разлога не могу да обезбеде одговарајући стан у закуп или у својину по тржишним условима. Закон о социјалној заштити је правни основ јединицама локалне самоуправе да пружају услугу „социјалног становања у заштићеним условима”.

Србија, такође, има законе по којима се рањивим групама може помоћи како би се подигао њихов животни стандард (здравство, образовање, економија); ови закони обезбеђују и основ за даље развијање конкретних мера – на пример, обавезно и бесплатно предшколско и основно образовање (9 година – 1+8) загарантовано је свима, под једнаким условима и по следећим законским актима: Закон о систему основног образовања (Службени гласник РС 62/03, 58/04) и Закон о основној школи Републике Србије (Службени гласник РС бр. 50/92). Додатни пример је Закон о здравственом осигурању Републике Србије (Службени гласник РС 1087/05, 109/05), који рањивим групама, посебно Ромима, даје право на бесплатну здравствену заштиту.

Остваривање горе поменутих права, пре свега права на приступ социјалној заштити, образовању, здравству и запошљавању тесно су везани за поседовање личних докумената – личне карте, извода из матичне књиге рођених, потврде о држављанству и пребивалишту. Званично пребивалиште је место где грађани остварују своја права – где могу да се пријаве за социјалну заштиту, приступ локалној школи у коју ће уписати децу и локалној Националној служби запошљавања где ће се пријавити уколико су незапослени.

3.2.2 Стратешки оквир

Општина Оџаци ће деловати у складу с текстом и принципима стратешких докумената који тренутно дефинишу оквир политика социјалне инклузије у Србији, укључујући Стратегију за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016 до 2025. У току израде и имплементације локалне Стратегије примењиваће се и поштовати, у оквиру Оперативног циља 2 националне Стратегије, следеће мере:

- Локална самоуправа ће одредити буџетска средства, изградити урбанистичке планове, са ажурираним подацима о становницима тих насеља;
- Локална самоуправа ће преиспитати урбанистичке планове и доказати оправданост планираног расељавања, што је један од елементата ове локалне Стратегије;

У оквиру Оперативног циља 6 спровођења програма изградње станова за социјално становање, примењиваће се одабрани модели решавања стамбеног питања у складу са међународним стандардима за одговарајуће становање, као и у складу са Уредбом о стандардима и нормативима за планирање, пројектовање, грађење станова за социјално становање. Све мере пројектоване у оквиру Оперативног циља 7 националне Стратегије, које се односе на локалне самоуправе и ЦСР, биће поштоване и примењене током израде и имплементације локалне Стратегије. Стратегија разматра еколошке аспекте смањења сиромаштва, чему ће и овај документ дати свој допринос, а у области урбаних и стамбених аспеката сиромаштва планира израду пројектне документације и пресељење 20 најугроженијих подстандардних насеља у Републици.

Националном стратегијом социјалног становања предвиђен је развој стамбеног сектора путем: а) јачања правних, финансијских и институционалних капацитета за социјално становање; б) повећања обима и разноврсности стамбене понуде; в) повећања

финансијске доступности становања за домаћинства са ниским и средњим примањима; г) обнављања поверења становања у закуп у свим облицима својине; д) утврђивања стандарда стамбене изградње и унапређења постојећег стамбеног фонда; успостављања инструмената за спречавање и смањење бескућништва; ђ) унапређења услова становања становника неформалних (подстандардних) насеља.

Стратегија превенције и заштите од дискриминације представља први државни стратешки документ посвећен борби против дискриминације, који на свеобухватан начин третира питање дискриминације. Стратегијом је предвиђен систем мера и инструмената јавне политике усмерених на спречавање, односно смањење свих облика и посебних случајева дискриминације, посебно према одређеним лицима, односно групама лица с обзиром на њихово лично својство.

Национална стратегија за родну равноправност 2016.-2020. године препознаје Ромкиње као рањиву групу посебно изложену ризику вишеструке дискриминације. Родна равноправност се у току израде ове Стратегије поштује од почетка, уважавањем мишљења Ромкиња у току снимања стања, прикупљањем података десегрегисаних и по полу, уважавањем њихових потреба у току избора локација и пројектовања нових стамбених јединица.

Стратегија за смањење сиромаштва (ССС), препознаје категорије становништа које су највише изложене ризику од сиромаштва, међу којима су, по вишеструкој основи, становници Новог Насеља у Богојеву – необразовано становништво, незапослена и издржавана лица, стара лица и деца, домаћинства са пет или више чланова, старачка једночлана или двочлана домаћинства, поготову у руралним подручјима, као и Роми. Локална самоуправа изразом и имплементацијом ове Стратегије извршава своје надлежности у области становања и урбанизма, као и социјалног благостања и социјалне помоћи, као основним издвојеним областима приоритета.

Други национални извештај о социјалном укључивању и смањењу сиромаштва у Републици Србији (септембар 2014) препознаје становање као једну од основних области социјалне искључености и сиромаштва, те у складу са тим, у правцима деловања дефинише под тачком 5.6.61 потребно осигуравање средстава и подстицање локалних самоуправа да раде на унапређењу становања ромске популације која живи у подстандардним насељима, да спроводи истраживања о стамбеним потребама Рома, направи евиденцију и изради локалне акционе планове са мерама за побољшање услова становања у ромским насељима.

Национални миленијумски развојни циљеви постављају у оквиру првог циља преполовити стопу сиромаштва укупног становништва и искоренити глад, задатак бр 2: До 2015. године преполовити стопу сиромаштва укупног становништва и *Специфични задатак 1*: Сузбити хронично сиромаштво Рома, уз смањење стопе сиромаштва за најмање 30%. У оквиру циља 7: Осигурати одрживост животне средине Задатак 2: Смањити проценат становништва без одговарајућег снабдевања здравом водом, прикључка на канализациону мрежу и организованог сакупљања комуналног отпада, *Специфични задатак 1*: До 2015. године повећати проценат домаћинстава прикључених на јавну водоводну мрежу у урбаним срединама на 98% и у руралним срединама на 65%; *Специфични задатак 3*: До 2015. године повећати број становника обухваћених системом

сакупљања комуналног отпада на 70%. Под задатком 3: Побољшати услове становања сиромашних становника нехигијенских насеља *Специфични задатак 1:* Остварити доступност становања и расположивост стамбеног фонда за сиромашне и рањиве друштвене групе.

Национална стратегија одрживог развоја дефинише пинципе и стратешка усмерења и планирања у домену законодавног, економског и друштвеног развоја. Истиче да би се друштвена компонента одрживог развоја остварила, неопходно је водити рачуна о: заштити и развоју нових друштвених вредности и увећању друштвеног капитала; као и о једнаким правима, једнакости и сигурности пред законом за све, са посебном пажњом на једнака права жена и мушкараца, деце, младих, маргинализованих група, заштити националних мањина и поштовању основних људских права, солидарности унутар и између генерација, као и солидарности према маргинализованим групама, сиромашнима и обесправљенима. Одржив економски раст уз истовремено инвестирање у људе представља тежиште активности Европског комитета за социјалну кохезију и главну компоненту Стратегије за развој социјалне кохезије, која је ратификована („Службени лист СЦГ”, број 18/05). Социјална права, као што су наведена у Европској социјалној повељи, јесу права у области становања, социјалне заштите, запошљавања, здравства и образовања. Подстицање социјалне укључености дефинисан је као један од пет основних стратешких циљева. Као најугроженије друштвене групе у погледу права на становање и становања уопште издвајају се Роми, избеглице и привремено расељена лица. Стратешки циљеви у области становања и стамбене политике обухватају: 1) обезбеђење одговарајућег стана лицима/домаћинствима без стана уз подизање акционог потенцијала свих актера у томе; 2) спречавање пропадања одређених насеља, односно отклањање постојећих нехигијенских и дивљих (сламова) уз највеће избегавање релокације становништва; 6) уважавање специфичности стамбених потреба маргинализованих група, расељених лица и избеглица.

Очекује се да ће планирање и примена Стратегије одрживих стамбених решења за становнике Новог насеља у Богојеву у општини Оџаци допринети даљем развоју и побољшању политика и институционалног оквира за унапређење социјалне инклузије Рома и Ромкиња.

3.3 Релевантност и хармонизација са локалним политикама

Општина Оџаци усвојила је Стратегију локалног одрживог развоја општине Оџаци за период 2015 – 2020. године, у складу са националним законодавством и стратешким политикама. У њој су Роми идентификовани као осетљива група. На основу демографског и социо-економског стања осетљивих група, дефинисане су политике секторских развојних планова у области економског и друштвеног развоја, као и развоја заштите животне средине и развоја инфраструктуре.

Усвојеним Локалним акционим планом за запошљавање општине Оџаци за 2016. категорије теже запошљивих лица као што су особе са инвалидитетом, Роми, избегла и интерно расељена лица, дугорочно незапослена лица и неквалификована и нискоквалификована лица у 2016. години ће имати приоритет за запошљавање и укључивање у мере активне политике запошљавања. Ново запошљавање кроз давање субвенција послодавцима за отварање нових радних места примењује давање субвенција на следеће категорије теже запошљивих лица: млади до 30 година, старији од 50 година, вишкови запослених, Роми, особе са инвалидитетом, радно способни корисници новчане социјалне помоћи.

Локални акциони план политике за младе општине Оџаци 2014 – 2018. промовише принципе људских права, равноправности и недискриминативности, иако не приоритизује становање као људско право и потребу младих.

Локални акциони план за унапређење образовања, запошљавања и здравља Рома у општини Оџаци за период 2011 до 2015, је допуњен 2014 године поглављем о унапређењу становања. ЛАП за унапређење положаја Рома за период 2016 то 2020. је у процедури усвајања, у току израде овог документа, и развијен је у потпуној координацији са локалним политикама и овим документом.

Методологија припреме и имплементација овог документа у потпуности је усклађена са усвојеним локалним Просторним планом општине Оџаци и насеља Бачки Брестовац, Бачки Грачац и Лалић, Плановима генералне регулације (ПГР) насеља Каравуково (Сл. Лист бр. 6/2007), ПГР насеља Ратково (Сл. Лист бр. 8/2010), ПГР насеља Оџаци (Сл. Лист бр. 4/2011), ПГР насеља Српски Милетић (Сл. Лист бр. 02/2012), ПГР насеља Богојево (Сл. Лист бр. 5/2014), Измена и допуна ПГР Ратково (Сл. Лист бр. 5/2014), ПГР насеља Деронђе (Сл. Лист бр. 8/2008, ПГР Робно-транспортни центар- Богојево на Дунаву (Сл. Лист бр. 18/2010, као и са Плановима детаљне регулације (ПДР) марине Канал – Богојево на Дунаву (Сл. Лист бр. 7/2009), ПДР Спортско-рекреативног центра „Парк Шумице“ у Оџацима (Сл. Лист бр. 12/2012), ПДР Спортско-рекреативног туристичког комплекса „Штранд“ код Богојева (Сл. Лист бр. 16/2012) ПДР Луке Дунав Богојево (Сл. Лист бр. 9/2013), ПДР Спортско-рекреативних површина у Бачком Грачацу (Сл. Лист бр. 9/2013), ПДР Блока 25 Ратково (Сл. Лист бр. 9/2013), као и ПДР Локалног пута ратково-Лалић (Сл. Лист бр. 5/2014). Усвојени Просторни план и наведени Планови генералне и детаљне регулације представљају плански основ за издавање Информације о локацији за предложене катастарске парцеле за изградњу, којима се дефинишу правила уређења и грађења.

4. Циљ Стратегије

Циљ стратегије је да обезбеди свеобухватан приступ планирању и имплементацији мера и активности на обезбеђивању адекватних, приступачних и трајних стамбених решења, у складу са међународним принципима људских права, за породице које живе у неадекватним условима у подстандардном насељу Ново насеље Богојево.⁸

5. Методологија израде Стратегије и Локалног Акционог Плана

5.1 Основни принципи израде Стратегије

5.1.1 Поштовање закона

Сви релевантни закони и прописи Републике Србије биће поштовани приликом израде ове Стратегије.

5.1.2 Уважавање међународно признатих људских права

Принцип поштовања неотуђивих људских права прожимаће све кораке израде Стратегије, право на адекватно становање биће уважено као основ за реализацију свих других људских права.

5.1.3 Партиципативност

Током израде Стратегије биће спровођене опсежне и интензивне консултације како са житељима насеља које се расељава, тако и са примајућом заједницом и представницима локалне самоуправе Оџаци.

5.1.4 Добровољност

Полазни корак при изради Стратегије ће бити разумевање да је планиран процес расељавања добровољан и спроведен у жељи да се изнађе оптимално решење за житеље насеља и да им се омогући уживање и реализација основних људских права.

5.1.5 Изводљивост

Стратегија ће одразити реалне могућности општине Оџаци да финансира активности везане за расељавање и обезбеди корисничким породицама из насеља адекватне услове становања, који ће бити основ за њихову свеукупну социјалну инклузију.

5.1.6 Одрживост

Приликом израде Стратегије велика пажња ће бити посвећена одрживости предложених решења и жељи да она допринесу запошљавању, образовању, здрављу житеља насеља. Биће уважене преференце житеља насеља у односу на локације будућег места становања, имајући у виду да је пожељно одржати до сада изграђену социјалну инфраструктуру корисника, њихове могућности запошљавања и образовања деце.

5.2 ЕУ Основни заједнички принципи инклузије Рома

Методологија израде Стратегије је такође заснована на **10 основних заједничких принципа инклузије Рома**, усвојених на 1. Састанку интегрисане Европске платформе за

⁸ Сматра се да се сви изрази употребљени у мушком граматичком роду у овом документу односе без дискриминације и на жене

инклузију Рома, априла 2009. године, у оквиру Савета Европске Уније за запошљавање, социјалну политику, здравље и питања потрошача:

5.2.1 Конструктивне, прагматичне и не-дискриминативне политике

Политика заснована на основним људским правима и вредностима и не-дискриминативности, интегрисана у токове и фазе припреме и имплементације Стратегије, које за циљ имају ефективан приступ Рома правима становања, запошљавања, образовању, социјалној заштити и безбедности.

5.2.2 Експлицитно, али не искључиво таргетирање Рома

Овај приступ не раздваја интервенције фокусиране на Роме од ширих политика и циљних група сличних околности. У случају ове Стратегије, приступ се заснива на детаљној демографској и социо-културној анализи насељених места општине, десегрегацији постојећег подстандардног насеља, као и активном ангажовању на раду са локалним заједницама на инклузији.

5.2.3 Интер-културални приступ

Суштинско за ефективне комуникације и политике, интер-културално учење и вештине заслужује промоцију подједнако као и борба против предрасуда и стереотипа. Фактори који су физички неприступачном сегрегацијом спречавали комуникације, узети су обзир приликом стратешког планирања, као и индиректни утицаји и ефекти на подршку образовној и социјалној инклузији.

5.2.4 Инклузија у већинске токове

Заступање принципа да и у случајевима где још постоји делимично или потпуно сегрегисано становање, образовање или запошљавање, политике ромске инклузије морају бити усмерене на превазилажење оваквог стања и инклузију у већинске токове.

5.2.5 Уважавање родне димензије

Иницијативе политика ромске инклузије се морају заснивати на уважавању потреба и околности Ромкиња. Бављење питањима као што су вишеструка дискриминација, приступ здравственој заштити, експлоатације, али и насиља у породици. Потребама и гласу Ромкиња посвећена је посебна пажња у току планирања и припреме ове Стратегије, као и приликом трасирања пута како да се у току реализације Стратегије максимално уваже потребе жена у погледу локација, идејног и детаљног планирања стамбених решења, уз њихову континуирану партиципацију.

5.2.6 Примена политика заснованих на реалним подацима

Препознато је да развој, имплементација, као и праћење политика инклузије Рома захтева добру основу редовно сакупљаних социо-економских података. У току израде ове Стратегије директно прикупљање података на терену од корисника спроведено је у четири наврата, ширећи врсту и квалитет добијених података, од стране три различита тима истраживача, сасатављених од представника локалне самоуправе, ромског НВО сектора, Хаусинг центра, локалних институција, као и представника ромске заједнице.

5.2.7 Коришћење свих инструмената заједнице

У току развоја и имплементације политика инклузије Рома, препоручује се укључивање свих врста законских, финансијских и координационих инструмената шире заједнице, у смислу постојећих ЕУ и националних инструмената.

5.2.8 Укљученост регионалних и локалних управа

Принцип да се иницијативе инклузије Рома дизајнирају, развијају, имплементирају и евалуирају у блиској сарадњи са регионалним и локалним управама, у потпуности је примењен израдом ове Стратегије на нивоу локалне самоуправе Оџаци.

5.2.9 Укљученост цивилног друштва

Укључивање актера цивилног друштва, као што су невладине организације, социјални партнери и академици/истраживачи примењено је вишеструко и у различитим фазама. Локалне ромске невладине организације укључене су од почетка сарадње и прикупљања података од директних корисника, док је експертска и истраживачка организација ангажована за укупну израду Стратегије.

5.2.10 Активна партиципација Рома

Ефективност политика је повећана паралелно са укључивањем Рома у свакој фази процеса. Поред директне укључености Рома и Ромкиња у процес планирања, у исказивању потреба, као и у развоју представничких механизма, посебна пажња је посвећена укључивању вишеструко осетљивих корисника са инвалидитетом, старијих, самохраних домаћинстава, предшколске и школске деце, незапослених без образовања, али и са завршеним средњим стручним образовањем.

6. Припрема Стратегије

6.1 Процена стања у подстандардним насељима

Покрајински омбудсман Војводине спровео је 2011. године истраживање о Ромским насељима у Војводини⁹. Тим истраживањем констатовано је, између осталог, да се 41,5% ромских насеља у Војводини налази на ризичним, лошим, нездравим или на други начин опасним теренима. У том контексту посебно је издвојено Ново насеље у Богојеву као насеље које се налази *„у близини реке, где се задржавају отпадне воде и постоји могућност заразе“*. Такође је констатовано да је општина Оджаци једна од 4 општине у Војводини које су међу првима препознале важност унапређења услова становања Рома и израдиле Акциони план за становање Рома.

У оквиру пројекта „Овде смо заједно – Европска подршка за инклузију Рома“, који је спровела мисија ОЕБС-а у Србији а финансирала Европска Унија у оквиру инструмента за претприступну помоћ ИПА 2012, Екуменска хуманитарна организација (ЕХО) из Новог Сада извршила је процену стања у подстандардним насељима у 21 општини у Србији. У оквиру ове процене урађена је и процена стања подстандардног Новог насеља у Богојеву следећег садржаја:

„Ново насеље у Богојеву у општини Оџаци идентификовано је као подстандардно насеље. Насеље се налази на широј територији села, на пољопривредном земљишту. То је локација на којој су груписане куће у којима живи 41 ромска породица. Насеље се налази на плавном подручју водотока у зони намењеној за интензивну пољопривредну производњу. Постоји од 1965. године. Спонтано настало насеље се развијало без икаквог плана и контроле, без адекватне инфраструктуре, на локацији неповољној за стамбену градњу.

⁹ http://www.ombudsmanapv.org/riv/attachments/article/122/romska_naselja_u_vojvodini.pdf

Насеље се простира на површини од око 2 ха. Стамбени објекти заузимају површину од око 0,46 ха, а неуређене саобраћајнице и прилази око 1 ха. Објекти не испуњавају услове за функционално становање. Локација на којој се налази насеље је у обухвату Просторног плана општине Оџаци, којим је ово подручје одређено за интензивну пољопривредну производњу, а не за становање. Налази се ван Плана генералне регулације Богојева. Простор насеља карактерише висок степен нарушености природних, амбијенталних, функционалних и урбаних одлика примерених стамбеној зони.“

ПРЕПОРУКА: Раселити породице на локацију намењену становању и спречити даљу изградњу унутар овог подручја и зауставити негативне утицаје на окружење.

Општи подаци о насељу

ТИП НАСЕЉА	сеоско
БРОЈ КУЋА	41
ПОВРШИНА	2 ха
ПЕРИОД НАСТАНКА НАСЕЉА	1965. године
ПЛАНСКА ДОКУМЕНТАЦИЈА	Просторни план, ван обухвата ПГР
НАМЕНА ЗЕМЉИШТА	интензивна пољопривредна производња
ВЛАСНИШТВО НАД ЗЕМЉИШТЕМ	100% државно, корисник општина

Карактеристике насеља

Водовод	Не постоји
Одвођење отпадних вода	Не постоји
Електрична мрежа	Постоји, али дотрајала и небезбедна
Јавна расвета	Не постоји
Саобраћајна мрежа	Не постоји
Адекватни услови терена/локације	Не постоји – терен изложен плављењу
Адекватан приступ јавним сервисима	Не постоји
Структурални квалитет стамбених јединица	Лош
Пренасељеност	Не постоји
Правни статус објеката на парцелама	Несигуран/ сви објекти су нелегални

ПРЕДЛОГ ПРОЈЕКТА И МЕРА ИНТЕРВЕНЦИЈЕ СА ФИНАНСИЈСКОМ ПРОЦЕНОМ

Просторно-планска документација потребна за будуће интервенције

За подручје у оквиру којег се налази подстандардно Ново насеље Богојево постоји просторно плански документ као основ за планирање и пројектовање потребних интервенција за ово насеље. Није потребна израда новог планског акта.

Пројектно-техничка документација потребна за изградњу инфраструктуре

Израда техничке и друге документације	Параметри за процену	Просечна цена по јединици у РСД	Процена потребних средстава у РСД
Стратегија расељавања за 41 или више породица	Документ 1	360.000,00	360.000,00
УКУПНО			360.000,00

Током израде процене стања у подстандардним ромским насељима, локалне самоуправе су идентификовале решења (стамбени модели) која могу бити примењена на њиховој територији. За потребу расељавања Новог насеља у Богојево **општина Оџаци се определила за решења из Групе 2 - изградња социјалних станова и Групе 4 – куповина куће на селу.**

Интервенције индивидуално по објектима – стамбени модели¹⁰

Интервенција по стамбеним објектима	Процењени број објеката	Могући стамбени модели	Процењена вредност инвестиције у РСД
Побољшање услова становања	0	Група 1	0,00
Реконструкција и адаптација	0	Група 3	0,00
Расељавање	41	Група 2 и Група 4	147.600.000,00
УКУПНО			147.600.000,00

Положај Новог насеља представљен је на следећој мапи:

7. Детаљна студија о разлозима и оправданости расељавања

Стручна процена стања подстандардног насеља спроведена је уз пуно поштовање партиципативног принципа активног учешћа представника локалне самоуправе, представника ромске заједнице подстандардног насеља, као и ОЦД сектора и уз пуно поштовање принципа људских права. Њоме је са урбанистичко-техничког становишта доказана неопходност предузимања расељавања као једине могућности одрживог и одговарајућег стамбеног решења.

¹⁰ <http://www.ehons.org/rs/aktuelno/524-studija-procena-stanja-u-podstandardnim-romskim-naseljima-u-21-opstini-u-srbiji>

Поред тога, локална самоуправа је, у сарадњи са ОЦД сектором, још у два наврата спровела лично изјашњавање породица у погледу њиховог става према тренутној локацији становања и потреби расељавања, крајем 2015. и средине 2016. године. У току теренског анкетирања са узимањем лично потписаних изјава, мушкарци и жене су се равноправно изјашњавали. Све породице су се једногласно изјасниле да су крајње незадовољне стамбеним условима у Новом насељу и да желе да се раселе.

ЗАКЉУЧАК:

Спроведена стручна процена и изјашњавање корисника прихвата се од стране локалне самоуправе као доказани основ за доношење одлуке о неопходности **РАСЕЉАВАЊА** као једине опције одрживог и одговарајућег стамбеног решења Новог насеља Богојево.

8. Постојећи стамбени модели одрживих, адекватних и приступачних стамбених решења – опције и предлог решења¹¹

Студијом ОЕБС је извршена анализа и оцена прикладности и адекватности модела који се данас користе у Србији је са а) архитектонског, б) правног, в) социјалног и г) грађевинског становишта. Притом, важан моменат у селекцији модела биле су а) консултације са Ромима, б) консултације са релевантним организацијама цивилног друштва, в) став општинских и градских већа о томе који модели су са становишта њихових потреба и могућности прихватљиви за њихове средине, као и г) консултације са представницима ресорног Министарства и његовог одсека за становање. У оквиру истог горе наведеног пројекта, анализирано је 13 до сада примењиваних стамбених модела за подстандардна ромска насеља¹², који су разврстани у четири групе.

8.1 Група стамбених модела „изградња социјалних станова“

предложена за Ново насеље Богојево, садржи три категорије стамбених модела: станове за куповину под непрофитним условима, социјално становање у субвенционисаном закупу и социјално становање у заштићеним условима.

8.1.1 Станови за куповину под непрофитним условима

Граде се уобичајено на земљишту у власништву локалне самоуправе у облику станова или монтажних кућа за домаћинства која имају одговарајућа примања, да би могла да отплаћују стамбене кредите, уз дефинисане критеријуме у одабиру корисника.

Локална самоуправа Оџаци се није изјаснила за ову опцију стамбеног модела.

¹¹ <http://www.osce.org/node/126317>

¹² <http://www.osce.org/node/126317>

8.1.2 Социјално становање у субвенционисаном закупу

Земљиште за изградњу зграда са становима за социјално становање обезбеђују ЈЛС. Најповољније, и финансијски и организационо, јесте да се определи локација чији је власник/корисник ЈЛС. Такође, локација треба да буде одабрана тако да не захтева нереално висока улагања у њено опремање инфраструктуром (водовод, канализација, струја, вода, телефон, итд) и да је у близини постојећег стамбеног ткива и услуга (школа, дом здравља, продавница, јавни превоз и сл).

Уредба о становима за социјално становање, члан 18, даје површинске нормативе за ове станове¹³:

Величина домаћинства	Површина по домаћинству	Површина по члану
1-члано	22–30m ²	22–30m ²
2-члано	30–42m ²	15–21m ²
3-члано	40–55m ²	13,3–18,3m ²
4-члано	50–65m ²	12,5–16,2m ²
5-члано	62–75m ²	12,4–15m ²
6-члано	75–85m ²	12,5–14,2m ²

Уредбом је такође дефинисано да се увећање броја чланова, преко шесточланог домаћинства, површине стана увећавају за 6m². Станови су уобичајено опремљени стандардним инсталацијама водовода, канализације, струје и грејања, санитарним уређајима, а често и кухињским елементима (судопера, кухињски бојлер).

Корисници социјалног становања плаћају субвенционисани закуп и све комуналне трошкове (вода, грејање, одношење смећа, струја и др).

Предуслови за примену овог модела су да се земљиште налази у јавном власништву (државе или ЈЛС), да је лоцирано у близини комуналне инфраструктуре и друштвених садржаја и сервиса, као и да је обухваћено одговарајућим урбанистичким планом.

Потребни кораци за реализацију овог модела су:

Доношење одлуке скупштине ЈЛС о изградњи станова за социјално становање у субвенционисаном закупу

- са проценом потребних средстава, носиоцима активности,
- критеријумима за остваривање права и условима закупа
- станова,
- са одлуком о издвајању одређених буџетских средстава за реализацију.

Набавка средстава за изградњу станова за социјално становање за давање у закуп

- конкурсација за средства за изградњу код ИПА и других фондова, донатора и сл.
- обезбеђивање дела средстава у локалном буџету.

Одређивање и инфраструктурно опремање локације за изградњу

- прибављање дозвола и израда урбанистичко-техничке документације,
- извођење радова на комуналном опремању локације.

Прибављање грађевинске дозволе

Изградња објекта и уређење парцеле

- спровођење тендера и одабир извођача радова,
- изградња објекта,

¹³ Површински нормативи важе за све типове социјалног становања

- прикључивање објекта на и комуналну инфраструктуру,
- извођење радова на уређењу парцеле и околног терена,
- технички преглед објекта и прибављање употребне дозволе.

Укњижба објекта и станова

- власник објекта и станова је ЈЛС.

Одабир корисника

- формирање комисије и израда правилника за утврђивање реда првенства корисника са дефинисаним поступком жалбе и решавања по основу жалби,
- спровођење јавног конкурса за одабир корисника (закупаца) станова,
- склапање уговора са закупцима станова.

Управљање и одржавање објекта и станова

- поверавање послова управљања и одржавања одговарајућој служби, односно организацији (непрофитној стамбеној организацији и сл.),
- обезбеђивање средстава и редовно инвестиционо и текуће одржавање,
- организовање наплате закупа, праћење и контрола плаћања рачуна за комуналне услуге.

Обезбеђивање подршке закупцима станова

- сарадња са закупцима ради праћења њихових потреба у вези са условима становања,
- обезбеђивање средстава за стамбене додатке за најугроженија домаћинства.

ЈЛС Оџаци је изразила интересовање за ову врсту стамбеног модела.

8.1.3 Социјално становање у заштићеним условима (ССЗУ)

Социјално становање у заштићеним условима (ССЗУ) је део услуга социјалне заштите којима локалне самоуправе социјално угроженим домаћинствима обезбеђују становање у становима намењеним за овај облик заштите и пружају им одговарајуће облике помоћи у самосталном живљењу, кроз активности „домаћина објекта” и посебну подршку Центра за социјални рад. Станови се дају на коришћење лицима у стању социјалне потребе и без стана, као што су корисници новчане социјалне помоћи, самохрани родитељи са децом, особе са инвалидитетом, стара лица и сл. „Домаћин објекта” се бира међу станарима зграде и задужен је и плаћен да пружа помоћ и подршку осталим станарима који су из различитих разлога немоћни, да се стара о поштовању кућног реда, о одржавању заједничких просторија и да брине о објекту и имовини.

Корисници социјалног становања у заштићеним условима не плаћају закуп, а плаћање комуналија је различито решено од једне до друге општине. Предуслови за примену овог модела су: земљиште у јавном власништву (државе или ЈЛС), лоцирано у близини комуналне инфраструктуре и друштвених садржаја и сервиса и обухваћено одговарајућим урбанистичким планом. Пожељно је да постоји непрофитна стамбена организација.

Потребни кораци за реализацију овог модела су:

Укључивање ССЗУ у локалну одлуку о правима и услугама социјалне заштите

- утврђивање корисника услуге ССЗУ и услови под којим се она може остварити.

Набавка средстава за изградњу станова за ССЗУ

- конкурсисање за средства за изградњу код ИПА и других фондова, донатора и сл,
- обезбеђивање средстава у локалном буџету (у целости или као учешће уколико је тражено условима конкурса).

Одређивање локације за изградњу и инфраструктурно опремање

- прибављање дозвола и израда урбанистичко-техничке документације,
- извођење радова на комуналном опремању локације.

Прибављање грађевинске дозволе

Изградња објекта и уређење парцеле

- спровођење тендера и одабир извођача радова,
- изградња објекта,
- прикључивање објекта на комуналну инфраструктуру,
- извођење радова на уређењу парцеле и околног терена,
- технички преглед објекта и прибављање употребне дозволе.

Укњижба објекта и станова

- власник објекта и станова је ЈЛС.

Одабир корисника услуге ССЗУ

- доношење правилника са критеријумима и мерилима за утврђивање листе реда првенства корисника и формирање комисије за одабир корисника,
- спровођење јавног конкурса за одабир корисника и домаћинске породице,
- склапање уговора са корисницима и домаћинском породицом.

Управљање и одржавање објекта и станова

- поверавање послова управљања и одржавања одговарајућој служби или организацији (стамбеној агенцији и сл),
- обезбеђивање средстава за редовно инвестиционо и текуће одржавање објекта и станова (обезбеђује ЈЛС као власник),
- праћење и контрола плаћања рачуна за комуналне услуге.

Обезбеђивање средстава за организовање услуге ССЗУ

- ангажовање Центра за социјални рад у обезбеђивању адекватних услуга корисницима станова.

Обезбеђивање подршке корисницима услуге ССЗУ

- сарадња са корисницима ради праћења њихових потреба и могућности да плаћају рачуне за комуналне услуге,
- обезбеђивање средстава за плаћање дела и целокупних рачуна за комуналне услуге за поједине кориснике,
- обезбеђивање средстава за плаћање домаћинске породице,
- укључивање других актера (ОДЦ, институција, удружења и сл.) ради пружања додатне подршке корисницима.

ЈЛС Оџаци је исказала интересовање за овај модел стамбеног решења.

8.2 Група стамбених модела „додела куће“

8.2.1 Куповина куће на селу

Откуп сеоских кућа са окућницом од приватних лица и настањивање стамбено угрожених домаћинстава која постају нови власници непокретности је суштина овог модела.

Препоруке за примену модела

Овај модел је тек у новије време почео да се користи и за ромске породице. Будући да се власништво показало као важан мотив за опредељивање домаћинства, модел треба јасније промовисати међу онима који немају властити стан и чији чланови породице су

спремни да се баве пољопривредним активностима. Овај модел би требало да обухвата следеће активности:

Обезбеђивање помоћи мајстора за извођење радова на неопходним поправкама на кући, пре усељења породице. Искуства пројекта *Саградимо дом заједно*, који је у Београду 2015. године реализовао УНОПС а финансирала Европска унија, показују да би ангажовање одговарајућих мајстора за поједине радове допринело успешнијој и квалитетнијој реконструкцији објекта.

Пружање олакшица од стране ЈЛС при плаћању одређених дажбина, покривање трошкова пореза за пренос апсолутних права.

Обзиром да се у овом моделу ради о куповини постојећих сеоских кућа, главни предуслов је да су сви имовинско правни аспекти задовољени и да је сеоско имање (парцела и кућа) укњижено.

Потребни кораци за реализацију овог модела су:

Доношење одлуке скупштине ЈЛС о куповини кућа на селу:

- са проценом потребних средстава, носиоцима активности, критеријумима за остваривање права и др,
- са одлуком о издвајању одређених буџетских средстава за ову намену.

Набавка средстава за реализацију модела

- конкурсисање за средства код ИПА и других фондова или донатора, конкурише ЈЛС, ОЦД, удружење и сл,
- обезбеђивање средстава у локалном буџету, у целости или као учешће уколико је тражено условима конкурса,
- део средстава за куповину куће на селу могу да обезбеде и корисници, до 50% вредности непокретности.

Куповина сеоских кућа

- идентификовање кућа, провера имовинско-правног статуса непокретности, процена бонитета објекта,
- формирање комисије за одабир корисника и процену адекватности идентификованих сеоских кућа,
- склапање уговора између продавца (власник куће на селу) и корисника (чланови ромске породице),
- пренос права својине и укњижба непокретности на ромску породицу.

Поправка куће

- израда спецификације радова (предмер и предрачун) за поправку куће до нивоа адекватног за становање; израђује ЈЛС,
- прибављање потребних одобрења/дозвола за извођење радова,
- извођење радова на поправци куће; организује ЈЛС уз учешће ромске породице.

Усељење породице у кућу

- пожељно је да се за породице обезбеди основна опрема за кућу (судопера, шпорет, фрижидер и др).

Обезбеђивање подршке у економском оснаживању породице

- организовање обуке, набавка алата и опреме као подршке за доходне активности корисника и помоћ у пласирању производа на тржиште,
- обезбеђивање приступа члановима породице образовању, здравственим установама, социјалним услугама и др.

Општина Оџаци је изразила интересовање за овај модел стамбеног решења.

Закључак - могући стамбени модели у општини Оџаци

За трајна и одржива стамбена решења за становнике Новог насеља у Богојеву локална самоуправа Оџаци се определила за три могућа модела:

- социјално становање у субвенционисаном закупу
- социјално становање у заштићеним условима
- куповина куће на селу

9. Социо-економска анализа истраживања домаћинства

9.1 Методологија истраживања

У склопу примене партиципативних методологија израде Стратегије, Хаусинг центар је формирао стручни тим социо-економске анализе истраживања домаћинства Новог насеља, у саставу Директора Центра, Психолошкиња сарадница за социјалну инклузију, Социјална радница Саветница за идентификацију корисника и архитекта Менаџер комуникација/Монитор.

Локална самоуправа Оџаци је формирала је 24.08.2016. Координационо тело за израду Стратегије одрживих стамбених решења за становнике Новог насеља у Богојеву коју чине Помоћник председника општине, координатор за ромска питања, здравствена медијаторка, представница Центра за социјални рад, представнице Дирекције за изградњу и Одељења за урбанизам општине Оџаци, два представника житеља Новог насеља и представници Хаусинг центра. На заједничким састанцима Координационог тела пренети су налази претходних теренских истраживања домаћинства Новог насеља из 2015. и 2016. године, као и појединачне квалитативне информације о корисницима, разматран нацрт упитника истраживања кога је предложио тим Хаусинг Центра, договоран избор локација и прибављање Информација о локацијама, дискутоване и договоране одлуке о врстама одговарајућих стамбених модела, договорени критеријуми избора корисничких породица и координирани оперативни послови припреме Стратегије.

Прикупљање података на терену од корисничких породица је најављено заједничком посетом Координационог тела Новом насељу, са циљем информисања житеља о могућностима обезбеђивања одрживих стамбених решења и расељавања насеља, и најави теренског социо-демографског истраживања, предвиђених даљих корака у прибављању средстава, као и обезбеђивања присутности и сарадње чланова породица на дан теренског прикупљања података.

Прикупљање података на терену обавила су три тима који су чинили представници Хаусинг центра, Центра за социјални рад, Координатор за ромска питања и представници насеља – чланови Координационог тела за израду Стратегије формираног од стране општине. Органозоване су појединачне посете сваком домаћинству и интервјуисани свих присутни одрасли чланови домаћинства по претходно договореном упитнику. Одговори и налази непосредног посматрања су бележени у упитник, и снимане фотографије уз сагласност корисничких породица.

Прикупљање података на терну је обављено 24. августа 2016. године. Интервјуи су обављени на српском језику без показаног отежаног споразумевања. Обраду података је извршио тим Хаусинг центра. Тим Хаусинг центра је био родно балансиран у саставу две жене и један мушкараца, док су представници насеља и Ромски координатор сви били мушког пола. Детаљнији бројчани подаци о породицама су добијени од Центра за социјални рад.

Теренско истраживање је обухватило структурисане групе питања, према којима су ниже у тексту, у поглављу 9.7 представљени резултати.

9.2 Ограничења истраживања

Приликом разматрања резултата добијених теренским истраживањем потребно је узети у обзир две врсте ограничавајућих фактора: временске промене, до којих долази како у објективним животним околностима тако и у субјективним исказаним мишљењима и намерно и ненамерно искривљавање одговора, како у погледу улепшавања слике у појединим случајевима, тако у погледу пренаглашавања негативности, у другим случајевима.

У погледу времена, приказани подаци су добијени 24. августа 2016. године и сви релевантни подаци за планирање и реализацију стамбених решења биће ажурирани непосредно пред имплементацију Стратегије.

Објективни подаци о евентуалном власништву некретнина и примањима из социјалне заштите проверавани су из постојећих других непосредних извора.

9.3 Циљна група – корисничке породице које испуњавају услове за остваривање права на одржива и одговарајућа стамбена решења

Дефинисање циљне групе – тј. корисничких породица урађено је од стране локалне самоуправе Оџаци, у складу са претходним познавањем ситуације на терену и подацима из пријаве пребивалишта важећих личних докумената.

Циљну групу чине следеће породице/домаћинства:

1. породице које су на дан 24.07.2016. године фактички имају пребивалиште и пријаву пребивалишта у Новом насељу,
2. породице које су пореклом са тог пребивалишта а тренутно се налазе у установама социјалне заштите (петоро деце у хранитељској породици),
3. породице које живе изоловано ван насеља уз Дунавски насип (једна породица),
4. породице које живе на путу до Новог насеља, на приватном земљишту, које је променило приватног власника (једна породица).

Породице/домаћинства која нису регулисала промену пребивалишта у личним документима, а у претходном периоду су се иселиле, било да су купиле или добиле на поклон непокретност у личном власништву, не испуњавају услове да учествују у остваривању права на одрживо стамбено решење.

9.4 Резултати истраживања

9.4.1 Број и структура породица

Укупан број породица, које у овој фази испуњавају критеријуме уласка у програм трајних стамбених решења износи **34**. Поједине вишегенерацијске вишечлане породице, које су у истраживању евидентирани заједничка домаћинства и тако приказане у табели, су исказале жељу да се одвоје, што ће бити потребно касније подробнијим испитивањем утврдити.

Структура породица по броју чланова је следећа:

Број чланова породице	Број породица	Проценат породица
1	5	15%
2	10	29%
3	6	18%
4	5	15%
5	6	18%
6	1	3%
8	1	3%
Укупно	34	

Релативно је висок број једночланих и двочланих (укупно 15), претежно старачких домаћинстава, што свакако одређује њихове стамбене и остале потребе приступа здравственој и социјалној заштити. Једночлана мушка самачка домаћинства зависна су од својих удатих ћерки за пружање услуга кувања, чишћења и другог, што је потребно узети у обзир приликом планирања места расељавања, како би породице остале у близини и очувале постојеће системе подршке.

9.4.2 Број чланова породичног домаћинства

Укупан број чланова породичних домаћинстава износи **107**.

9.4.3 Структура по полу

Пол	Број	Проценат
Жене	48	45%
Мушкарци	59	55%
Укупно	107	100%

9.4.4 Старосна структура

У приказу резултата по узрасту, коришћена је званична методологија Републичког статистичког завода анализе радно активног становништа. Категорија 0 до 24 године спада у „младе“, категорија 25 до 54 у „основни радни узраст“, а категорија 55 до 64 година у „старији радни узраст“. Становништво насеља је већински младо – 47%. Иако би било оправдано у разматрању било којих питања везаних за ромску националну мањину користити другачије класификације узраста, због значајних разлика просечне старости, као и очекиваног животног века, у односу на просечно становништво, у томе не постоје званично прихваћени приступи.

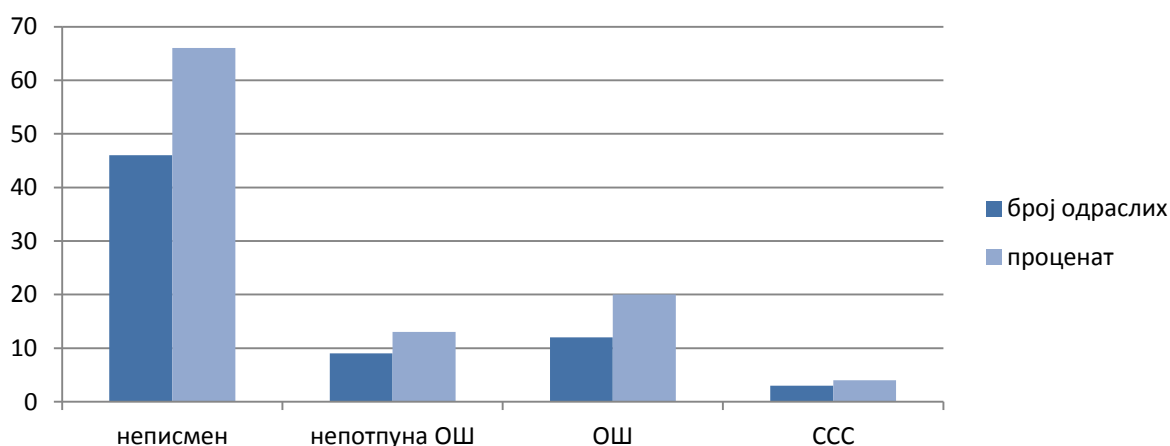
Узраст	Број	Проценат ¹⁴
--------	------	------------------------

¹⁴ Збир процената не износи 100%, због заокруживања сваког појединачног процента на цео број.

до 6	17	16%
7 до 14	19	18%
15 до 24	14	13%
25 до 54	41	41%
55 до 64	8	8%
65 и више	8	8%
Укупно	107	

9.4.5 Образовна структура

66% одраслих становника насеља је неписмено, 13% има непотпуно основно образовање, 20% основно образовање, док само 4% има средњу стручну спрему. Ови подаци се без сваке сумње могу довести у везу са условима у којима живи ова заједница, односно са условима екстремне просторне искључености. Висок проценат неписмених и лица са непотпуном основном школом може се сматрати директном последицом просторне сегрегације и услова становања.

9.4.6 Порекло породица – територијално, национално, верско и језичко

Све породице су пре Новог насеља биле насељене у истој општини непосредно на Дунаву, одакле су 1965. године пресељене на садашњу локацију, као привремено решење након катастрофалних поплава на месту претходног насеља. Међу становницима не постоји усмена традиција о ранијем територијалном пореклу. Једна одрасла мушка особа зна да јој је отац пореклом из Земунa, да је ту дошао као радник у току изградње моста на Дунаву, оженио се мештанком из Богојева и настанио у Новом насељу.

Једна четворочлана породица повратник је по основу споразума о реадмисији. Трајно стамбено решење за ову породицу Координационо тело ће координисати са Комесаријатом за избеглице и миграције.

Већина породица је пре уласка Хрватске у Европску Унију користила пограничне легитимације и чешће на више дана боравила у Хрватској, где је имала обезбеђене послове у пољопривреди и разне врсте привремених смештаја.

Све породице и чланови породица се изјашњавају као ромска национална мањина.

Породице се изјашњавају као католичке или православне вероисповести, преузимањем вероисповести од родитеља. У случају различитих вероисповести родитеља, по слободном избору су бирали сопствену, било по оцу или по мајци. По сопственим

исказима, не практикују верске обреде, нити редован одлазак у цркву. Према њиховим речима, једино што поштују је обавезно крштење деце у цркви.

Матерњи језик припадници заједнице називају чешће Румунским него Ромским, и сви припадници, укључујући и децу се изјашњавају да говоре и разумеју наведени језик. Сви припадници заједнице се такође изјашњавају да говоре и разумеју и српски језик. У седам породица оба супружника или један говоре и разумеју и мађарски језик.

9.5 Поседовање личних докумената

Сви чланови породица поседују лична документа – деца Изводе из матичних књига рођених, а одрасли личне карте. Око трећине појединаца поседује пасоше, укључујући и децу.

9.6 Економска ситуација породица

9.6.1 Запосленост

62% укупног становништва Новог насеља спада у категорију радно способног становништва по узрасту и то: 13% младих, 41% основног радног узраста и 8% старијег радног узраста. Од тог броја 78% је пријављено Националној служби запошљавања, по сопственој изјави, а 70% се изјашњава као радно способно. Истраживањем нису прикупљани објективни подаци о радној способности, већ само изјаве корисника, да би се и тумачиле у смислу радних потенцијала и постојеће мотивације за тражење посла.

Нико од становника насеља није запослен. Већина одраслих становника оба пола (71%) остварује приходе од дневних надница у пољопривреди, у 3-4 краткотрајне сезонске врсте посла. 13% домаћинстава се изјаснило да остварује приходе од прикупљања секундарних сировина, иако се из самог посматрања на терену може закључити да је тај број већи.

9.6.2 Структура прихода

По изјавама корисника, 79% породица прима материјално обезбеђење породице (МОП) - редовна месечна новчана средства из система социјалне заштите. По подацима ЦСР, тај проценат износи 88%.

Н.Б.(м, 25): „Деца не пију млеко, јер не знају, знају кад гледају телевизор“

Све породице које на то имају право (12 породица) остварују право на дечји додатак, као и на родитељски додатака (2 породице). Једна породица остварује право на туђу негу и помоћ, а девет породица је изјавило да су једном или више пута добијале једнократну новчану помоћ.

Овако остварени приходи по породици крећу се од 6.000 РСД до 32.700 РСД месечно, или у просеку 13.645 РСД по породици.

9.6.3 Остале недоходовне активности

Највећи број породица (10 или 21%) у садашњим условима гаји свиње за сопствене потребе, пуштајући их слободно да се крећу и хране у околини. Једна породица има изграђен простр за свиње и каже да докупљује храну за свиње, као и да само у крајњој потреби прода свињу у случају болести детета и потребе лечења. Живину држи 7

породица (21%) такође у слободном окружењу, псе 6 породица (18%) и коње две породице (6%).

Ниједна породица из Новог насеља се не бави више баштованством за сопствене потребе, изузев једне породице која живи изоловано испод Дунавског насипа. Породице тврде да су се раније бавиле баштованством, док су живеле на претходној локацији непосредно уз Дунав и не наводе разлоге зашто то сада више не чине. Мушкарци се такође изјашњавају да су се у највећем проценту раније бавили пецањем за сопствене потребе, али да то сада ретко чине.

Све породице сада прикупљају дрва из оближњих шума и шумарака за кување на шпоретима на дрва и за грејање у току зиме.

9.6.4 Расходи

Редовни месечни расходи на садашњој локацији Новог насеља, осим за три породице које немају струју и немају уопште месечних расхода, су за 31 породицу трошкови струје, за 21 трошкови мобилних телефона и за четири породице трошкови Тотал ТВ кабловске телевизије (увидом на терену се претпоставља да их има више).

Укупно пријављени месечни расходи се крећу у следећим распонима:

Укупни месечни расходи у РСД	Број породица	Проценат породица
0	3	9%
мање од 1.000	4	12%
1000	7	21%
1.100 - 1.900	7	21%
2.000 - 4.000	9	26%
5.000 - 12.850	3	9%
без одговора	1	3%
Укупно	34	

Око 10% породица и у садашњим условима не подмирује редовно месечне рачуне за струју, па се догађа да буду исечени са електроснабдевања.

9.6.5 Сопствена процена могућности подмиривања повећаних расхода везаних за становање

На питање да ли породица предвиђа да ће моћи да плаћа повећане комуналне трошкове у насељеном месту и колико - две трећине породица је уверено да хоће, од добијене социјалне помоћи, као и од других прихода. Породице не знају колико могу да очекују расхода у новој средини. Две породице су само изнеле претпоставку да ће моћи да плаћају 4 – 5.000 РСД месечно за комуналне трошкове. Преостала трећина породица је била обазривија у проценама са одговорима „ваљда/вероватно“, док су две породице врло условно одговориле: „зависи колико буде“ и „ако нађем посао“. Четири жене нису знале да дају одговор на ово питање у име своје породице.

Н.Б. (м,25):
„Ми жудимо за купатилом“

9.7 Здравствена ситуација породица

10% становника насеља је изјавило да има хроничних обољења, међу којима најчешће епилепсију, ментална обољења, болести срца и коштаног система, вишеструке хроничне болести, али и аутоимуне болести. Троје становника је са инвалидитетом (100% телесни инвалидитет, МНРО и оштећен вид). Међу становницима су присутни и различити облици болести зависности (алкоголизам) и поремећаја понашања, као и покушај суицида.

9.8 Социјални и радни капитал – посебна знања и вештине

9.8.1 Језички капитал

Матерњи језик припадници заједнице називају чешће Румунским него Ромским, и сви припадници, укључујући и децу се изјашњавају да говоре и разумеју наведени језик. Сви припадници заједнице се такође изјашњавају да говоре и разумеју и српски језик. У седам породица оба супружника или један говоре и разумеју и мађарски језик.

9.8.2 Занатски капитал

Већина чланова заједнице се изјашњава да нема никаквих посебних знања ни вештина. Седморица мушкараца поседују возачке дозволе Б категорије и двојица млађих ПСП дозволе. Мушкарци су се раније сви бавили пецањем за сопствене потребе, док жене све самостално крече куће споља и изнутра бојом и ваљком. Већина становника влада пољопривредним пословима, а самостално коље и уређује живину и свиње.

9.8.3 Социјални капитал - породичне, родбинске и друге социјалне везе

У оквиру садашњег насеља становници се јасно групишу у миним две веће групе – оне који живе у „главној улици“ и оне који живе на периферији насеља. Међусобно су повезани блиским родбинским везама другог колена (родитељи и ожењена-удата деца са својим породицама). Породичне везе се одржавају подршкама деце старијим родитељима у кућним пословима (кувању и прању), као и повременим подршкама старијих у чувању деце. Приликом планирања и имплементације расељавања фактори блиских породичних односа са постојећим системима подршке се морају узимати у обзир и очувати по сваку цену, уз поштовање жеља корисника.

Већина становника насеља има блиске рођаке (родитеље, децу, браћу, сестре) у насељеном месту Богојеву. Све ове породице су изразиле изричиту жељу да буду расељене у Богојеву, ради очувања социјалне мреже подршке, што се такође по сваку цену мора испоштовати у току планирања расељавања.

9.9 Култура и стил живота заједнице

Међу припадницима заједнице постоји традиција и пракса невенчаних бракова, у којима невенчани брачни партнери задржавају сопствена презимена, а деца наслеђују презиме по оцу. У породицама постоје родно засноване поделе послова, при чему су жене задужене за кречење, одржавање чистоће, прање и кување. Приметан је број жена које учествују и у најамничким пољопривредним пословима. И поред традиционалне улоге жена да брину о деци, у случају болести мужа, жена преузима одлазак на рад у поље, а муж бригу о деци.

Скоро све породице (осим једног младог пара без деце, који нема никакав шпорет) користе шпорете на дрва и за грејање и кување зими унутра и за кување напољу лети.

Четири породице користе електрични шпорет за кување, кога лети такође износе напоље испод покривених веранди. Напољу се кува и на провизорним огњиштима од камена.

Седам породица користи веш машине. У осталим породицама веш се пере напољу у кадама или различитим посудама и суши на жици у свим сезонама. Десет породица не поседује ни фрижидер ни замрзивач за чување хране, док 10 породица користи фрижидер, а 15 замрзивач. За спавање се скоро искључиво користе каучи, већином изузетно дотрајали, о чему би такође у току опремања нових стамбених јединица требало водити рачуна.

Више од половине породица користи бицикле као превозно средство (19), док 8 породица има аутомобиле. Две породице користе кола са коњима.

Визуелни културни идентитет становања огледа се у кућама споља обојеним јарким плавим или розе бојама и најчешће споља, као и унутра, шарама извученим ваљком у другој боји.

ЗАКЉУЧАК ИСТРАЖИВАЊА

Цена вишегенерацијски изолованог сегрегисаног живота у неприступачним и подстандардним условима становања је веома висока, како за друштво, тако и за појединце, породице и локалну заједницу.

Цена за друштво су максимални трошкови социјалне и здравствене заштите – читава заједница насеља је обухваћена свим расположивим врстама социјалних примања, укључујући вишеструке једнократне помоћи и институционализацију или хранитељство деце без родитељског старања.

Цена за појединце, породице и заједницу је потпуна искљученост са формалног тржишта рада, низак степен образовања уз највиши степен неписмености, угрожене основне животне потребе и људска права приступа чистој пијаћој води, безбедном становању, угрожено здравље. Ниједно дете предшколског узраста није укључено у предшколско образовање.

10 МЕТОДОЛОГИЈА РАСЕЉАВАЊА

10.1 Локације пресељења

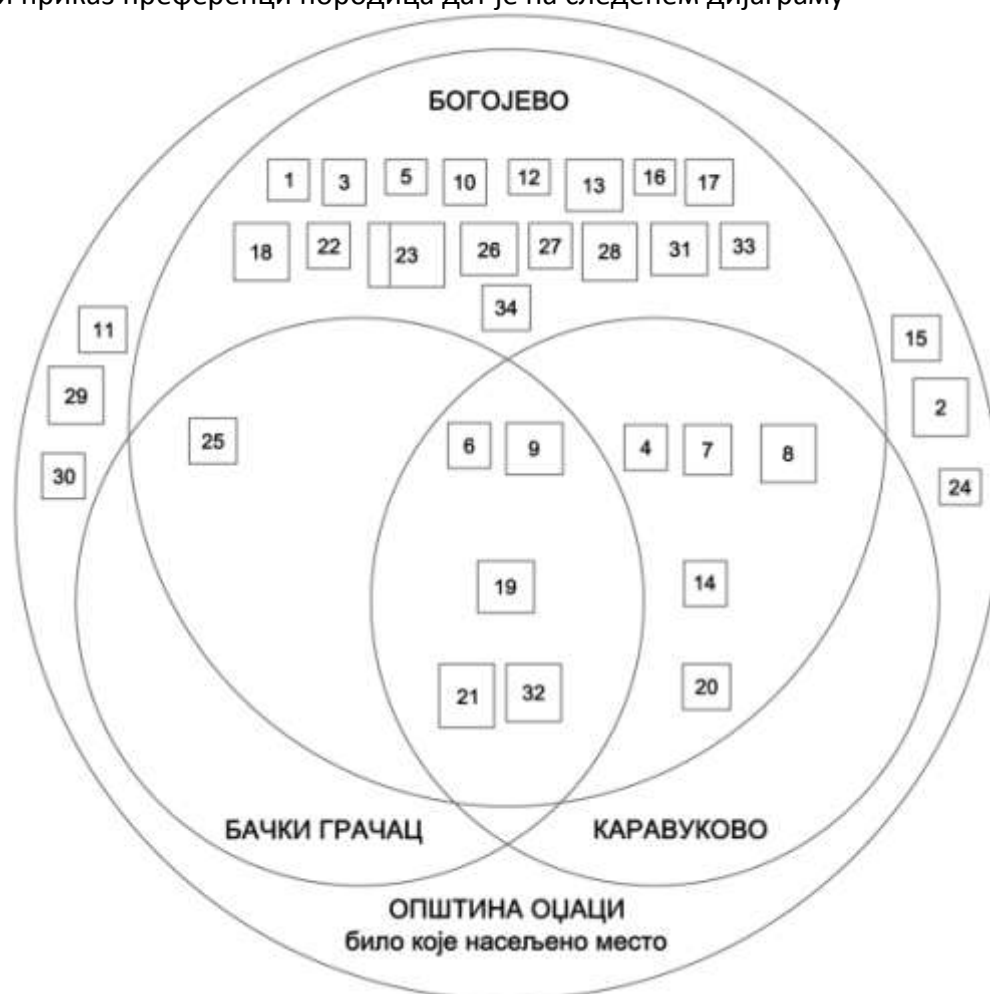
10.1.1 Избор корисника

- 14 породица је изричито и једино, без алтернативе, захтевало локацију у насељеном месту Богојево са наведеним разлозима да ту имају блиске рођаке (родитеље, децу, браћу, сестре), или сахрањене чланове породице, да ту познају све, јер су ту рођени и ту провели цео живот, ту деца иду у школу и прилагодила су се.
- Седам породица је изразило жељу и спремност да се расели у било које насељено место општине.
- Шест породица је изјавило жељу да се расели у Каравуково.
- Четири породице као могућност наводе Грачац.

Љ.Б.(ж, 27, мајка четворо деце): „Не бирам, само да одемо одавде“

Ј.Ј.(м, 51, оболео од епилепсије): „У овој мочвари ме може ни стока да живи, а камоли ми“

Графички приказ преференци породица дат је на следећем дијаграму

Напомена: Величина квадрата сразмерна је величини породица/стамбених јединица

10.1.2 Национална структура становништва по насељеним местима

Национална структура становништва по насељеним местима предложеним за расељавање узета је у разматрање приликом одређивања локација расељавања, да расељавање не би изазвало значајније промене националног састава.

Насељено место ¹⁵	Укупан број становника по попису 2011.	Број одраслих Рома регистрованих у посебном бирачком списку 2015.	Процена укупног броја Рома (број одраслих регистрованих у посебном бирачком списку + 30% деце)	Проценат Рома у односу на укупан број становника насељеног места
Оџаци	8.113	140	190	2,15%
Каравуково	4.215	26	35	0,83%
Ратково	3.411	41	56	1,64%
Српски Милетић	3.038	32	43	1,42%
Бачки Брестовац	2.819	15	27	0,95%
Дероње	2.487	275	367	14,76%
Бачки Грачац	2.286	49	66	2,89%
Богојево	1.744	445	593	34%
Лалић	1.340	12	16	1,19%
Укупно	30.154	1.034	1.379	4,57%

10.1.3 Предлагање и избор локација

Утврђивањем постојећих локација у власништву ЈЛС у стамбеним зонама појединих насељених места започиње први корак процедуре избора локација за расељавање. У првој фази припреме Стратегије идентификован је довољан број расположивих парцела са вишеструко већим капацитетом од неопходног за расељавање 34 породице са 107 члана. Парцеле су идентификоване у следећим насељеним местима:

Насељено место	Број расположивих парцела	Површина парцела у м ²	Капацитет парцела у броју стамбених јединица
Богојево	6	4.757	18 ¹⁶
Каравуково	3	2.400	6
Бачки Брестовац	7	14.112	28
Бачки Грачац	15	17.477	45
Лалић	1	1.335	4
Укупно	32	40.081	101

Положај и удаљеност појединих насељених места представљен је на следећој мапи:

¹⁵ Редослед дат по величини, одн. броју становника

¹⁶ Број стамбених јединица није коначан, јер су четири локације још у поступку прибављања Информација о локацијама

На основу постојећих Генералних и Детаљних планова регулације, Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, имовинско-правне послове и заштиту животне средине, издаје *Информације о локацији*, које садрже плански основ, правила уређења и грађења за сваку локацију.

На основу *Информација о локацији* се спроводи анализа локација у погледу:

1. приступачности комуналне инфраструктуре, чиме се обезбеђује избор финансијски најрационалних опција градње;
2. просторних и функционалних капацитета појединих локација у погледу броја и величине стамбених објеката;
3. приступачности услуга образовања, здравља, запошљавања, социјалној заштити по приоритету зависно од потреба различитих корисничких породица.

У последњем кораку *коначног избора локација*, потребно је укрстити претходне анализе потреба корисничких породица, као и њиховог прихватања појединих локација, са анализом локација, да би се Координационо тело определило за конкретне локације које оптимално испуњавају све захтеве.

Шематски приказ процеса коначног избора локација

ПРЕГЛЕД ЛОКАЦИЈА У СТАМБЕНИМ ЗОНАМА
У ВЛАСНИШТВУ ЈЛС ПО НАСЕЉЕНИМ МЕСТИМА

ИЗДАВАЊЕ ИНФОРМАЦИЈА О ЛОКАЦИЈАМА
(плански основ, правила уређења и правила градње)

АНАЛИЗА ЛОКАЦИЈА ПРЕМА ПРАВИЛИМА ГРАДЊЕ И УРЕЂЕЊА

Пристапачност
комуналне
инфраструктуре

Капацитет у
погледу броја и
величине
стамбених
јединица

Пристапачност
образовању,
запошљавању,
здрављу

АНАЛИЗА
ПОТРЕБА
КОРИСНИЧКИХ
ПОРОДИЦА

ИЗБОР
ЛОКАЦИЈА

УЧЕШЋЕ
КОРИСНИЧКИХ
ПОРОДИЦА

10.2 Техничка припрема изградње

10.2.1 Избор стамбеног модела

Конечан избор стамбеног модела врши Координационо тело у складу са:

- правилима градње
- преференцијама ромске заједнице
- расположивим фондовима и анализом односа трошкова и користи
- уклапањем у стамбену културу сеоских заједница где се локације налазе
- очувањем културе становања и традиције ромске заједнице

Одлуке се са уважавањем горе наведених критеријума доносе у погледу:

- чврсте градње или префабрикованих монтажних објеката
- приземне или спратне градње
- самосталних стамбених јединица или јединица у низу
- величине потребног спољњег простора у односу на потребе појединих породица

10.2.2 Припрема идејних и пројектних планова

У складу са донетим одлукама Координационо тело заједно са Општином овлашћује квалификовану институцију/организацију за израду идејног архитектонског решења и пројектне техничке документације, прикупљање потпуне документације за грађевинску дозволу и прибављање грађевинске дозволе.

10.2.3 Издавање грађевинских дозвола

Координационо тело прати и координира прибављање грађевинске дозволе у складу са прописима.

10.3 Обезбеђивање финансијских средстава

Координационо тело

- прати отворене наменске јавне позиве за обезбеђивање средстава трајног стамбеног збрињавања
- обезбеђује потребна партнерства у припреми пројектних апликација
- координира изградом пројектних предлога у складу са захтеваним условима
- прати подношење и одобравање поднетих предлога

Први предлог пројекта за изградњу нових стамбених јединица у складу са овом Стратегијом подноси НВО Хаусинг Центар у партнерству са општином Оџаци донатору Делегацији Европске уније у Републици Србији на двостепени јавни позив за пројекте који ће бити финансирани из фондова ИПА 2014 „Трајна стамбена решења и унапређења физичке инфраструктуре у ромским насељима“ до 23. септембра 2016 године (рок за предају концепт ноте).

Локална самоуправа издваја наменска средства за суфинансирање пројекта.

Координационо тело прати расписивање јавног позива Комесаријата за избеглице и миграције за 2017. годину и координира подношење апликације за четворочлану породицу повратника по основу споразума о реадмисији. Координира надаље евентуално искључивање/укључивање ове породице у трајна стамбена решења свих породица.

10.4 Изградња и опремање

Координационо тело формира комисију за праћење спровођења изградње и опремања трајних стамбених решења породица, након обезбеђивања финансирања пројекта.

10.5 Процес избора породица

Корисничке породице су у потпуности информисане и учествују у одлучивању у свакој фази израде и имплементације Стратегије преко својих представника у Координационом телу, Канцеларије за инклузију Рома и директном комуникацијом на терену.

Корисничке породице ће, након првог генералног изјашњавања о месту пресељења, бити упознате са сваком конкретном локацијом у свим насељеним местима где су заинтересоване за пресељење, као и са ограничењима сваке локације у смислу начина груписања јединица (индивидуалне, у низу или прекинутом низу) и величине парцела. Породице ће имати довољно информација и времена да размотре све локације и да у складу са својим најбољим интересом донесу одлуку за коју локацију се опредељују.

Председник општине Оџаци ће формирати Комисију која ће имати задатак да спроведе процес избора корисника. Комисију чине представници општинске управе, представници центра за социјални рад, координатор за ромска питања и представници непрофитне стамбене организације која ће бити задужена за имплементацију Стратегије одрживих стамбених решења за Ново насеље Богојево. Комисија ће дефинисати критеријуме и мерила за избор корисника, израдити и усвојити Правилник о избору корисника и расписати јавни позив за избор корисника пројекта.

Аплицирање за трајно стамбено решење на одређеној локацији подносе корисничке породице у писаном облику Координационом телу односно Комисији за избор корисника, након расписаног Јавног позива а након упознавања и опредељивања за одређену локацију. Комисија на основу напред дефинисаних критеријума разматра и бодује сваку појединачну пријаву и на основу броја бодова доноси одлуке о додељивању трајног стамбеног решења на одређеној локацији.

На основу апликација породица овлашћена организација приступа изради техничке документације потребне за издавање грађевинске дозволе за стамбене објекте на датим локацијама у складу са условима градње и бројчаној и полној структури породица, као и у складу са њиховим недоходовним активностима и потребама.

Након изградње и опремања стамбених објеката, њиховог прикључивања на јавну инфраструктуру, са корисничким породицама се склапају уговори о закупу и праву коришћења објеката у складу са изабраним стамбеним моделом.

11 Интерсекторско координирање пресељења и социјалне инклузије

У складу са националном Стратегијом за социјално укључивањемо Рома и Ромкиња у Републици Србији 2016-2025, „Центри за социјални рад би требало да обезбеде професионалне медијаторе који ће, током и након пресељења посредовати између Рома и Ромкиња и већинске популације ради повећања међусобног поверења, а посебно сензитивизације већинског становништва на стамбене потребе и права Рома и Ромкиња“.

У недостатку професионалних медијатора у ЦСР, ЦСР ће у сарадњи са Координационим телом делегирати представнике на континуираној медијацији са примајућим заједницама у свим фазама процеса пресељавања.

12 Процена ризика

Ради бољег сагледавања конкретних околности за доношење и имплементацију ове Стратегије, Координационо тело је септембра 2016. године извршило СВОТ анализу (снаге/слабости/прилике/претее), са следећим закључцима:

УНУТРАШЊЕ СНАГЕ	УНУТРАШЊЕ СЛАБОСТИ
✓ Јак и стручан тим ✓ Ефикасна координација тима и формирање Координационог тела ✓ Партиципативно учешће ромске заједнице у свим фазама процеса ✓ Развијени стратешки документи на нивоу локалне самоуправе (Стратегије инклузије Рома, Генерални урбанистички план и Детаљни урбанистички планови) ✓ Алокација финансијских средстава локалне самоуправе за учешће на пројекту ✓ Идентификација парцела у раној фази са двоструким капацитетом насељавања ✓ Постојање претходног ОЕБС пројекта са снимљеним стањем насеља и формираним мобилним тимом	• Смањена мобилност ромске заједнице (велики број породица инсистира на останку у Богојеву) • Ниска образовна структура ромске заједнице, стопостотна незапосленост и зависност од социјалних примања • Ризик од немогућности плаћања повећаних месечних расхода домаћинства за комуналне трошкове • Ограничени бројчани капацитети људских ресурса у институцијама • Потребе прилагођавања на измењене физичке и социјалне околности становања
СПОЉАШЊЕ ПРИЛИКЕ	СПОЉАШЊЕ ПРЕТЊЕ
✓ Приоритизација унапређења становања од стране донатора и најављени фондови ЕУ ИПА 2013 ➤ Постојање социјалних веза ширих породица у примајућим заједницама ➤ Већа доступност сезонских послова у селима ➤ Већа приступачност образовних, здравствених и социјалних услуга на новим локацијама	▪ Закон о забрани запошљавања у јавним институцијама и организацијама ▪ Могући отпори примајућих заједница у појединим насељеним местима ▪ Промењени физички и социјални услови становања (нове комшије, близина комшија, живот у стамбеној зони и сл)

Процена ризика имплементације Стратегије трајних стамбених решења Новог насеља:

Врста ризика	Вероватноћа ризика ¹⁷	Снага утицаја ризика ¹⁸	Мере управљања ризиком
Финансијске могућности ЛС да обезбеди довољно средстава за суфинансирање	мала	велика	Одговорно и правовремено буџетско планирање ЛС, вишегодишња издвајања за ове потребе из буџета.
Лимитирани капацитети ЛС и локалних институција управљања великим пројектом расељавања	средња	велика	Партнерство са организацијом искусном у социјалном становању и управљању великим пројектима
Неопредељивање адекватних локација за расељавање од стране ЛС	мала	велика	Правовремена идентификација и већег од потребног броја одговарајућих локација
Спутавано равноправно учешће ромских жена у партиципативним процесима	велика	средња	Родно балансиран и родно сензитиван пројектни тим, који од почетка израде Стратегије омогућава партиципацију жена, редован мониторинг
Адаптација корисничких породица на услове становања у стамбеним зонама	средња	средња	Уважавање потреба породица у фази планирања. Ангажовање Мобилног тима у фази адаптације.
Немогућност корисничких породица да редовно подмирују трошкове комуналија	средња	средња	Праћење и подршка од стране Мобилног тима
Отпори примајућих заједница	средња	средња	Редовно информисање примајућих заједница у свим фазама пресељења. Ангажовање стручног медијатора ЦСР.

¹⁷ На скали: мала – средња - велика

¹⁸ На скали: мала – средња - велика

13 Праћење спровођења Стратегије

Координационо тело ће формирати Тим за праћење спровођења Стратегије. Тим ће пратити следеће показатеље:

- Временско испуњавање плана у складу са Анексом 1: Календар активности припремног периода
- Број поднетих и одобрених апликација за финансирање
- Број изграђених и опремљених стамбених јединица
- Број склопљених уговора о закупу са корисничким породицама
- Задовољство корисничких породица након расељавања
- Број и врсту медијских извештаја
- Утицај расељавања на повећање социјалне укључености

Тим ће тромесечно извештавати Координационо тело о налазима праћења. Координационо тело, у складу са интерном координацијом надлежности у локалној самоуправи, извештава Радну групу за имплементацију ЛАПа за инклузију Рома, Мобилни тим општине, Скупштину општине Оџаци и Председника општине.

14 Медија план – план комуникације

Усвојена Стратегија ће, у потпуној сагласности са принципа добре управе, бити комуницирана са свим кључним локалним актерима, као и са директном циљном групом уз коришћење свих расположивих штампаних и електронских медија, као и директним комуникацијама. На исти начин ће бити промовисани и сви кључни кораци у току имплементације Стратегије.

Анекси: Анекс 1 Календар активности припремног периода

ВРЕМЕНСКИ ПЛАН АКТИВНОСТИ - ТРАЈНА СТАМБЕНА РЕШЕЊА "НОВО НАСЕЉЕ" БОГОЈЕВО ОПШТИНА ОЦАЦИ												
Активност	2016					2017						
	авг	септ	окт	нов	дец	јан	феб	мар	апр	мај	јун	јул
Израда Стратегије одрживих стамбених решења "Новог насеља" Богојево												
Предлог локација теренска процена												
Консултативни састанци са ЈЛС												
Информације о локацијама												
Формирање Координационог тела за израду Стратегије												
Први састанак Координационог тела												
Први групни инфо састанак са становницима Новог насеља												
Индивидуални састанци са породицама Новог насеља												
Фокус групе са становницима насеља												
Други састанак Координационог тела СВОТ анализа												
Јавна расправа нацрта Стратегије												
Усвајање Стратегије одрживих стамбених решења Новог насеља												
Усвајање Стратегије за инклузију Рома 2016-2020												
Предаја ЕУ Концепт ноте												
Селекција Концепт нота и позив за подношење целих апликација												
Подношење пуне апликације - предлога пројекта расељавања												
Евалуација поднетих предлога пројекта												
Информације апликанту о евалуацији апликација												
Обавештење о избору												
Потписивање уговора и почетак изградње стамбених објеката												
Обрада података о породицама												
Представљање локација породицама												
Израда одлуке о локацијама												
Избор породица по локацијама												
Израда идејних нацрта стамбених објеката												
Израда грађевинских пројеката објеката												
Комплектирање техничке документације за издавање грађевинских дозвола												
Издавање грађевинске дозволе - препоптиписа												